

atelier Quadrat

organiseert in het voorjaar van **2019**
een nieuwe reeks studieateliers over

stedebouw en vakmanschap

Een nieuwe reeks studieateliers met het onderwerp **stedebouw en vakmanschap**. In het voorjaar van **2019** organiseert **atelier Quadrat** vier bijeenkomsten met als doel verdieping van het vak stedebouw.

Door het verdiepen van een aantal fundamenteën van de stedebouw, deze te plaatsen in een historische en maatschappelijke context en ze in de gebouwde realiteit te leren herkennen en door de diverse ervaringen van deelnemers uit alle delen van het land te bespreken, hopen de organisatoren de vakuitoefening te ontwikkelen.

De cursus richt zich op ontwerpers en ontwerpbegeleiders in overheidsdienst die het belang van de publieke zaak behartigen.

De jarenlange ervaring van **Stefan Gall, Roy Bijhouwer en Paul Achterberg** in overheidsdienst en in de particuliere praktijk, op het gebied van planvorming, onderzoek en theorievorming vindt zijn weerslag in de opzet van de studieateliers.

In de vier bijeenkomsten worden onderwerpen besproken die van belang zijn voor actuele opgaven. Vooral de diepere achtergrond en betekenis van die actualiteit staat centraal. De ateliers bieden daarmee geen pasklare oplossingen, maar de mogelijkheid tot het ontwikkelen van een eigen visie op de uitoefening van het vak.

Wat zijn de studieateliers?

Stad, dorp en regio zijn permanent in ontwikkeling. Het stedenbouwkundig ontwerp houdt zich bezig met wat blijft, de context, en wat gaat komen, de toekomst. Een belangrijk terugkerend vraagstuk binnen het stedenbouwkundig ontwerpen is: hoe kunnen we oude kwaliteiten behouden en nieuwe kwaliteiten maken, en welke rol kan de stedenbouwkundig ontwerper hierin spelen. Door het uitwisselen van persoonlijke ervaringen, het bestuderen van historische voorbeelden, het vertellen van verhalen en een kritische beoordeling van de gebouwde resultaten wordt gezocht naar antwoorden op deze vragen.

De ateliers worden voorbereid en begeleid door Stefan Gall en Roy Bijhouwer (beiden stedenbouwkundige en architect) en Paul Achterberg (landschapsarchitect) van atelier Quadrat. Aan de ateliers kunnen minimaal 8, maximaal 12 ontwerpers en planbegeleiders deelnemen. De deelnemers zijn in dienst van de overheid.

Wat bieden de studieateliers?

Een studieatelier bestaat uit vier maandagen, met elk een eigen onderwerp.

De dag begint met een beeldend referaat gericht op het onderwerp van de dag. Aan de hand van een keuze uit de rijke geschiedenis van de stedenbouw en de ervaringen uit de actuele praktijk wordt inzicht gegeven in mogelijke standpunten en opvattingen.

Bij de voorbeelden wordt Rotterdam nadrukkelijk betrokken. Na de lunch worden tijdens een korte wandeling de gerealiseerde Rotterdamse voorbeelden bezocht en bekeken.

De dag wordt afgesloten met gezamenlijke reflectie waarbij de deelnemers hun persoonlijke ervaringen en standpunten bespreken met vakgenoten.

DAG 1 Het vak stedenbouw

Heel veel disciplines zijn erbij betrokken om in dorp, stad of regio een idee uiteindelijk uitgevoerd te krijgen. In deze eerste bijeenkomst gaan we op zoek naar wat het vak stedenbouw onderscheidt van de andere disciplines.

Zo is de rol van een stedenbouwer anders dan bijvoorbeeld die van een projectmanager doordat de laatste vooral praat en schrijft en de eerste tekeningen maakt.

Het maken van een tekening is een ambacht. Het maken van een tekening als uitdrukking van een gedachte, oftewel ontwerpen, vraagt om vakmanschap.

Maar waarin onderscheidt de ontwerpende stedenbouwer zich dan van de ook ontwerpende verkeersontwerper en de ontwerpende

(landschaps)architect? Is het verschil de manier van werken, of is er een ander onderwerp? De ene heeft een wegprofiel, de ander een pleininrichting en de volgende heeft een gebouw als opgave. Wat heeft de stedenbouwer dan voor onderwerp?

Tijdens een wandeling door Rotterdam bekijken we de stad en proberen 'in situ' de invloed van de verschillende disciplines te ontdekken en de kwaliteit van de inbreng van de stedenbouw te benoemen.

Teruggekomen bespreken we hetgeen we verkend hebben en bespreken we door atelieerdeelnemers ingebrachte plannen.

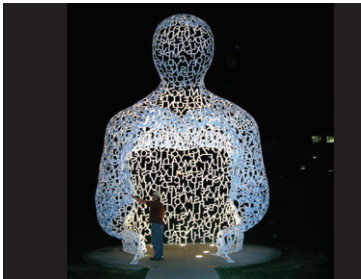
DAG 2 Grenzen en overgangen

Elke lijn die op papier getekend wordt is een keuze van de ontwerper. Door de lijn wordt het ene deel van het papier gescheiden van het andere. Als het ontwerp een plan geworden is, dan maakt elke lijn in het plan in de uiteindelijke werkelijkheid een verschil: een stoeprand, een boomkran of een rooilijn. In deze tweede bijeenkomst bespreken we de kenmerken en betekenis van grenzen en overgangen.

Elk ontwerp kenmerkt zich door het tekenen van lijnen, die soms radicaal moeten scheiden, maar meestal overgangen van het ene naar het andere zijn.

Het helder kunnen benoemen van grenzen en overgangen, oftewel het bepalen van de juiste ruimtelijke eenheden, is misschien wel de hoogste graad van het stedenbouwkundige vakmanschap. Met het bepalen van de ruimtelijke eenheid wordt namelijk de samenhang, grens en overgang bepaald.

Een bezoek aan een pregnant praktijkvoorbeeld in Rotterdam gaat ons helpen de complexe materie van grens en overgang te begrijpen. Hierna worden door deelnemers ingebrachte plannen besproken.

DAG 3 Vorm en functie

Stedebouw is 'longue durée'. Het is een uitzondering als een straat of plein langer dan 30 jaar ongeschonden blijft. Geen gebouw staat langer dan honderd jaar, of het moet een uitzonderlijk goed en bijzonder gebouw zijn. Maar de lijnen die de stedenbouwer ooit getekend heeft om het publieke van het private te scheiden blijven meestal honderden jaren bestaan.

In deze derde bijeenkomst bespreken we de verhouding van vorm en functie.

Reden voor verandering kan slijtage zijn. Een belangrijker reden is de verandering van functie, van het gebruik. Als de structuur van de stad die het stedelijke vorm geeft goed is, dan zal die

stadsvorm lang bestaan. Zelfs bij radicale ingrepen of vernietigende rampen is de oude stadsvorm nog als een palimpsest zichtbaar.

Hergebruik van een gebouw of complex is alleen interessant als het een goede structuur heeft. De opgave is dan die structuur te herkennen en er op door te werken.

Tijdens een wandeling door de stad zien we mogelijke veranderingen in vorm en functie van zowel bebouwde als niet bebouwde duurzame structuren.

Na de wandeling wordt de relatie van structuur, vorm en functie besproken en worden door de deelnemers ingebracht plannen besproken.

DAG 4 Het kritische detail

Als de kern van het vak stedenbouw het ontwerpen van de stadsvorm is, om daarmee alle andere disciplines te kunnen integreren in een uit te voeren werkelijkheid, dan zullen in het ontwerp alle belangen van alle disciplines verwerkt moeten zijn.

In deze laatste bijeenkomst bespreken we de enorme complexiteit van het vak stedenbouw. De meest voorkomende praktische werkwijze is alle belangen naast elkaar te laten bestaan. Hier past

een werkwijze van grof naar fijn, van groot naar klein.

Een andere werkwijze is de belangen met elkaar te integreren en tot een zichtbare meerwaarde te maken. Het vraagt om een cyclische werkwijze, die inzicht geeft in mogelijke uiteindelijke verknoping: het kritische detail.

Buiten in de stad bekijken we een aantal projecten en beoordelen deze op de mate van integratie. Daarna bespreken we opnieuw door deelnemers ingebrachte plannen en evalueren we de cursus.

Achtergrond

Bij de start van hun bureau in 1992 hebben Paul Achterberg, Roy Bijhouwer en Stefan Gall in samenwerking met de Dienst Stedebouw en Volkshuisvesting van de gemeente Rotterdam een congres georganiseerd onder de titel "Stedebouw in beweging". In een speciaal door Ben van Berkel ontworpen decor in de Beurs van Rotterdam hielden Ton Kreukels, Michel Cantal-Dupart, Joan Busquets, Hans Kollhoff, Riek Bakker, Nuno Portas, Jaap van Rijs, Gobert Beijer, Rem Koolhaas, Spencer de Grey, Mark Chen en Robert Geddes een inleiding. De resultaten van dit congres zijn verwerkt in het boek "Stedebouw in beweging".

In het begin van hun loopbaan bij de gemeente Rotterdam hebben Roy Bijhouwer en Stefan Gall meegewerkt aan het jubileumboek ter gelegenheid van 50 jaar stadsontwikkeling Rotterdam "Stedebouw in Rotterdam, plannen en opstellen 1940-1981".

Roy Bijhouwer was daarna als gemeentelijk ontwerper werkzaam bij de plannen voor Rotterdam West, met name het Schiehavengebied. Stefan Gall en Paul Achterberg hebben ontwerpen gemaakt voor verschillende gebieden in hoofdzaak op de Kop van Zuid. Na de oprichting van hun eigen bureau werkten Stefan Gall, Roy Bijhouwer en Paul Achterberg aan een enorme diversiteit aan opgaven in verschillende context. De meeste projecten hebben zij begeleid van start tot realisatie. In 2000 ontving Quadrat de BNA-kubus voor haar oeuvre.

Tijdens hun lange loopbaan als stedebouwkundige en landschapsarchitect bij gemeente en eigen bureau hebben zij gewerkt met grote betrokkenheid van private partijen. Daarbij hebben zij ervaren hoe belangrijk de rol van de overheid is bij het stedebouwkundig ontwerpen en het ontwikkelen van stad en dorp. In deze rol is het begrip van de context en de continuïteit van ontwikkeling van groot belang. Om deze reden richten de studietoelaters van atelier Quadrat zich specifiek op ontwerpers en planbegeleiders in overheidsdienst.

Praktische informatie

DATA

De studietoelaters vinden plaats in het voorjaar van 2019 op een goed bereikbare plaats in het centrum van Rotterdam: aan de Schiedamsedijk 85D. De ateliers zijn uitdrukkelijk bedoeld voor ontwerpers en planbegeleiders in overheidsdienst. Het aantal deelnemers per reeks is minimaal 8, maximaal 12. De aanmelding wordt op volgorde van ontvangst verwerkt.

De studietoelaters vinden plaats op maandag 18 maart, 15 april, 13 mei en 17 juni 2019 van 10.15 uur tot 16.30 uur. De lunch wordt verzorgd door atelier Quadrat.

KOSTEN

De kosten voor de studietoelaters bedragen € 2.390,00 excl. BTW per persoon, te betalen vóór 11 maart 2019. Dit bedrag is inclusief koffie, thee en lunch.

Mocht u onverhoopt verhinderd zijn dan kunt u een plaatsvervanger sturen. Annuleren is kosteloos mogelijk tot 2 weken voor aanvang van de studietoelaters. Bij annulering binnen 2 weken voor aanvang wordt 50% van de kosten in rekening gebracht. Elke middag wordt een locatie bezocht. Neem je OV kaart mee.

Aanmelden

Ontwerpers in overheidsdienst kunnen zich voor de studieateliers aanmelden door het ingevulde aanmeldingsformulier vóór 4 februari 2019 te sturen naar:

atelier Quadrat
t.a.v. secretariaat
Schiedamsedijk 85 D
3011 EN Rotterdam
per e-mail: atelier@quadrat.nl

Voor nadere informatie kunt u bellen naar atelier Quadrat, tel. 010 - 4133088.

U ontvangt z.s.m. na 4 februari uw inschrijvingsbevestiging en een factuur met een uiterste betaaldatum van 11 maart 2019. Bij niet tijdige betaling vervalt uw inschrijving.

Aanmeldingsformulier studieateliers (insturen vóór 4 februari 2019)

Aanmelding studieateliers Stedebouw en Vakmanschap Voorjaar 2019

Naam / aanhef / voorletters / voornaam

M / V

Contactadres

Postcode + plaatsnaam

Telefoonnummer

E-mailadres

Werkzaam bij

Gemeente / Provincie / Ministerie / Organisatie

Afdeling / dienst

Functie

Factuuradres

Naam

Postcode + plaatsnaam
of e-mailadres

Eventuele factuurgegevens

Opmerkingen

p. achterberg
r. bijhouwer
s. gall
-maatschap

QUADRAT

atelier voor stedenbouw, landschap en architectuur

